

Рябець К. А.,
д.н.держ.упр., доцент,
Київський столичний університет імені Бориса Грінченка

АДМІНІСТРАТИВНЕ ПРАВО ТА ЙОГО РОЛЬ В ЕЛЕКТРОННОМУ ВРЯДУВАННІ

У сучасному світі електронне врядування стало важливим елементом державного управління. Одночасно процеси цифровізації, які змінюють традиційні підходи до управління та взаємодії між державою і громадянами, спричиняють нові виклики для адміністративного права.

У досліджуваному контексті адміністративно-правовий механізм відіграє ключову роль у забезпеченні захисту прав і свобод громадян, встановлюючи чіткі процедури, що гарантують їхню реалізацію в умовах електронного врядування.

Одним із важливих аспектів аналізованого питання є гарантування органами державного управління безперешкодного доступу кожного до адміністративних послуг і відповідних інформаційних ресурсів, що сприяє зниженню правових бар'єрів для громадян та підвищенню їхньої участі в державних процесах.

Відповідно до ст. 9 Закону України «Про адміністративні послуги» від 6 вересня 2012 р. № 5203-VI [1] адміністративні послуги в електронній формі надаються з використанням Єдиного державного вебпорталу електронних послуг, у тому числі через інтегровані з ним інформаційні системи державних органів та органів місцевого самоврядування. Ця норма підкреслює важливість інтеграції електронних платформ у адміністративно-правовий механізм, що визначає нові стандарти надання послуг громадянам. Вона забезпечує не лише ефективний доступ до адміністративних послуг, але й сприяє підвищенню прозорості та підзвітності державних органів. Зазначене, в свою чергу, створює засади для зміцнення довіри до державних органів з боку суспільства.

Відзначимо стрімке зростання чисельності електронних адміністративних послуг, яке зумовило нагальну потребу законодавчої регламентації механізму їх надання у Законі України «Про особливості надання публічних (електронних публічних) послуг» від 15 липня 2021 року № 1689-IX [2; 3, с. 248]. Поштовхом розвитку електронного врядування в Україні стала стаття 12 цього Закону, у якій регламентовано обов'язок Кабінету Міністрів України визначити чіткі правила надання електронних послуг. До результатів виконання вказаного обов'язку належать: Порядок надання електронних публічних послуг в автоматичному режимі, що затв. Постановою Кабінету Міністрів України від 5 серпня 2022 р. № 868 [4]; Перелік публічних послуг, що надаються на підставі заяви (звернення, запиту), поданої виключно в паперовій формі, що затв. Постановою Кабінету Міністрів України від 13 січня 2023 р. № 111 [5]; Перелік публічних послуг, результати надання яких оформлюються виключно в паперовій формі, що затв. Постановою Кабінету Міністрів України від 13 січня 2023 р. № 111 [6]; Перелік електронних публічних послуг, що надаються в автоматичному режимі, що затв. Постановою Кабінету Міністрів України від 13 січня 2023 р. № 111 [7]; Перелік випадків, у яких суб'єкт надання публічних (електронних публічних) послуг може надавати електронні публічні послуги за замовчуванням, що затв. Постановою Кабінету Міністрів України від 13 січня 2023 р. № 111 [8].

Крім того, вважаємо доречним у контексті аналізу обраної тематики зосередити увагу на положеннях Закону України «Про адміністративну процедуру» від 17 лютого 2022 року № 2073-IX [9], у яких містяться вказівки на можливість електронної комунікації, застосування цифрових технологій при вирішенні адміністративних справ [10, с. 13]. Варто підкреслити позитивний вплив цифрових технологій на адміністративне право, адже при зверненні до адміністративного органу заявник одразу отримує інформацію про помилки або недостатню наповненість даних (ч. 7 ст. 41 Закону України «Про адміністративну процедуру») і, відповідно, може це виправити самостійно [11, с. 175-176]. Зауважимо, що зазначене значно економить час заявників, оскільки здійснюється онлайн без витрати часу на дорогу до адміністративної установи.

Поряд із позитивними аспектами, що виникають унаслідок впровадження електронного врядування (наприклад, полегшення комунікації громадян з органами державної влади та місцевого самоврядування [12, с. 332]), існують і певні виклики, які переважно виникають як наслідок низької цифрової грамотності населення. Не всі громадяни мають достатній рівень знань та навичок для ефективного користування сучасними електронними платформами, що обмежує їх можливість в отриманні адміністративних послуг в електронному вигляді та ускладнює процес взаємодії з державними органами.

Низька цифрова грамотність призводить до невизначеності й недовіри під час використання електронних сервісів через стурбованість громадян питаннями безпеки своїх персональних даних або через незнання, як діяти в онлайн-середовищі. Викладене негативно впливає на загальний рівень участі населення у процесах електронного врядування, що зменшує його ефективність і цінність. Тому важливо реалізовувати інтенсивні програми підвищення цифрової грамотності, які допомагатимуть громадянам адаптуватися до нових технологій та користуватися ними, здійснюючи участь в управлінні державою.

Також варто враховувати, що впровадження електронного врядування передбачає не лише технологічні зміни, а й певну культурну трансформацію суспільства. Громадяни повинні бути готовими приймати нові цифрові інструменти, у зв'язку з цим однією з важливих складових є інформаційна кампанія, яка має інформувати населення про переваги електронних послуг.

Крім того, у сучасний період актуально здійснювати активне залучення громадських організацій, які можуть відігравати істотну роль у підтримці розвитку електронного врядування через моніторинг процесів, що відбуваються, та надання зворотного зв'язку державним органам. Тісна співпраця між державним сектором, приватними компаніями та громадянським суспільством створить засади для виявлення та усунення недоліків у системі, а також допоможе в адаптації адміністративного законодавства до сучасних викликів.

Узагальнюючи викладене, можна стверджувати, що адміністративне право відіграє ключову роль у реалізації електронного врядування, забезпечуючи

захист прав і свобод громадян, а також встановлюючи ефективні механізми надання адміністративних послуг.

Список використаних джерел

1. Верховна Рада України. (2012). *Про адміністративні послуги: Закон України від 06 вересня 2012 р. № 5203-VI.* <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5203-17#Text>
2. Верховна Рада України. (2021). *Про особливості надання публічних (електронних публічних) послуг: Закон України від 15 липня 2021 року № 1689-IX.* <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1689-20#Text>
3. Рябець, К. А. (2024). Значення веб-порталу «Дія.Цифрова освіта» в публічному управлінні цифровою трансформацією. *Науковий вісник: Державне управління, 1(15), 243–258.* [https://doi.org/10.33269/2618-0065-2024-1\(15\)-243-258](https://doi.org/10.33269/2618-0065-2024-1(15)-243-258)
4. Кабінет Міністрів України. (2022). *Порядок надання електронних публічних послуг в автоматичному режимі: Постанова від 5 серпня 2022 р. № 868.* <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/868-2022-п#Text>
5. Кабінет Міністрів України. (2023а). *Перелік публічних послуг, що надаються на підставі заяви (звернення, запиту), поданої виключно в паперовій формі: Постанова від 13 січня 2023 р. № 111.* <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/111-2023-п#n18>
6. Кабінет Міністрів України. (2023б). *Перелік публічних послуг, результати надання яких оформлюються виключно в паперовій формі: Постанова від 13 січня 2023 р. № 111.* <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/111-2023-п#n23>
7. Кабінет Міністрів України. (2023с). *Перелік електронних публічних послуг, що надаються в автоматичному режимі: Постанова від 13 січня 2023 р. № 111.* <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/111-2023-п#n28>
8. Кабінет Міністрів України. (2023д). *Перелік випадків, у яких суб'єкт надання публічних (електронних публічних) послуг може надавати електронні публічні послуги за замовчуванням: Постанова від 13 січня 2023 р. № 111.* <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/111-2023-п#n38>

9. Верховна Рада України. (2022). *Про адміністративну процедуру: Закон України від 17 лютого 2022 року № 2073-IX*. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2073-20>

10. Бойко, І. (2023). Цифрові технології в адміністративній процедурі. У *Digital Trends and Anti-Corruption Reforms in Public Administration: Scientific monograph* (с. 11–19). Riga, Latvia: Baltija Publishing. <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-369-9-2>

11. Пироговська, В. О., Кельбя, С. Г., & Зливко, С. В. (2025). Виклики та можливості адміністративного права в епоху цифрових технологій. *Наука і техніка*, 3(44), 171–189. [https://doi.org/10.52058/2786-6025-2025-3\(44\)-171-189](https://doi.org/10.52058/2786-6025-2025-3(44)-171-189)

12. Краковська, А. Є., & Бабик, М. К. (2022). Цифровізація адміністративних послуг в Україні: проблеми та перспективи розвитку. *Науковий вісник Ужгородського національного університету: Серія ПРАВО*, (70), 329–334. <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2022.70.52>

Рябець Н.М.,
к.е.н., доцент,

Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана

ЦИФРОВІ ЕКОСИСТЕМИ В СУЧАСНІЙ АРХІТЕКТУРІ МІЖНАРОДНОГО БІЗНЕСУ

Прискорення процесів глобальної цифровізації та цифрової трансформації, повністю модифікує систему координат сучасного міжнародного руху факторів виробництва, а також модель міжнародної спеціалізації країн та окремих традиційних транснаціональних корпоративних структур. Останні змушені змінювати свої бізнес-моделі і вбудовуватися в принципово нову систему міжнародного поділу праці. Саме активна еволюція світової економіки, глобальні трансформації, цифровізація і віртуалізація, перехід до активного пошуку синергетичних ефектів від спільної діяльності призвели до формування цифрових і бізнес-екосистем, які набувають активного розвитку сьогодні.